

Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΠΡΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΙΣΜΟ ΑΠΟ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ.

Πέτρος Κακκαλής

Πρόεδρος Εφετών Πατρών

Ο εισηγητής, αφού επισημαίνει τη δυσχερή θέση του δικαστή, ιδίως σε περίπτωση διαγνώσεων αντιφατικών, αλλά και στην κρίση του για την επίδραση της ανωμαλίας που τυχόν διαγνώσθηκε στην ικανότητα αντίληψης και βούλησης του δράστη κατά το χρόνο της διάπραξης του εγκλήματος, αναφέρει πολλές αποφάσεις δικαστηρίων που εκρίναν ποικίλες περιπτώσεις ψυχικών ανωμαλιών κατ' εφαρμογήν των άρθρων 34 και 36 Π.Κ.

Α) Στην αρμοδιότητα του δικαστή ανήκει η εκτίμηση για την ικανότητα προς καταλογισμό του συγκεκριμένου δράστη σε σχέση προς ορισμένη πράξη. Η ύπαρξη ικανότητας προς καταλογισμό ή ελαττωμένης ικανότητας προς καταλογισμό καθορίζει το μέγεθος της ενοχής, προσδιορίζει τα όρια της ποινής που θα επιβληθεί στον δράστη.

Ο Ποινικός μας Κώδικας του 1950 υιοθετώντας τη σύνθετη ή μικτή, όπως λέγεται, μέθοδο, ορίζει στο άρθρο 34: "η πράξη δεν καταλογίζεται στο δράστη, αν όταν τη διέπραξε, λόγω νοσηρής διατάραξης των πνευματικών λειτουργιών ή διατάραξης της συνειδήσεως δεν είχε την ικανότητα να αντιληφθεί το άδικο της πράξης του ή να ενεργήσει σύμφωνα με την αντίληψή του για το άδικο αυτό". Στη διάταξη του άρθρου 36 ορίζεται: "αν εξαιτίας κάποιας από τις ψυχικές καταστάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 34, δεν έχει εκλείψει εντελώς, μειώθηκε όμως σημαντικά η ικανότητα για καταλογισμό που απαιτείται κατά το άρθρο αυτό, επιβάλλεται ποινή ελαττωμένη(83)". Το βιολογικό στοιχείο της ελαττωμένης ικανότητας προς καταλογισμό είναι το ίδιο με αυτό της έλλειψης ικανότητας προς καταλογισμό, όπως ορίζεται στο άρθρο 34. Η διαφοροποίηση έγκειται στο ψυχολογικό στοιχείο, η επίδραση του οποίου συνεπάγεται όχι τον πλήρη αποκλεισμό, αλλά απλώς τον ουσιώδη περιορισμό της ικανότητας διακρίσεως ή συμμορφώσεως. Στην περίπτωση της περιορισμένης ικανότητας προς καταλογισμό επιβάλλεται υποχρεωτικά ποινή ελαττωμένη. Τούτο όμως δεν ισχύει σε ελάττωση της ικανότητας για καταλογισμό από υπαίτια μέθη (άρθρο 36 παρ. 2 Π.Κ.). Η εφαρμογή του άρθρου 36 προϋποθέτει την ικανότητα προς καταλογισμό. Η ικανότητα προς συμμόρφωση εξετάζεται, αν διαπιστωθεί, ότι ο δράστης διέκρινε το άδικο της πράξεως ή μπορούσε να διακρίνει. Αν διέκρινε το άδικο της πράξεως παρά την ύπαρξη των καταστάσεων (βιολογικού στοιχείου) θέμα εφαρμογής του αρ. 36 Π.Κ. δεν τίθεται. Έτσι, όπως τονίζεται, η ελαττωμένη ικανότητα προς καταλογισμό συνιστά απλώς την ιδιόζουσα μορφή ικανότητας προς καταλογισμό και όχι τρίτη κατηγορία μεταξύ ικανότητας και ανικανότητας¹.

Κατά την εφαρμογή των παραπάνω διατάξεων από τα Δικαστήρια

επιχειρείται εννοιολογικός προσδιορισμός των βιολογικών προϋποθέσεων, κοινών και στις δύο περιπτώσεις, καθορίζονται οι όροι για την πληρότητα του σχετικού ισχυρισμού, αναφέρονται ειδικά καταστάσεις που εμπίπτουν στο βιολογικό στοιχείο, αντιμετωπίζεται η διαπίστωση των βιολογικών προϋποθέσεων με τη διενέργεια πραγματογνωμοσύνης και η αξιολόγησή της από το δικαστή.

Η “νοσηρή διατάραξη των πνευματικών λειτουργιών” δεν περιορίζεται στην έννοια της νόσου κατά την ιατρική ορολογία, αλλά πρέπει να εκλειφθεί με ευρύτητα, ώστε να περιλάβει και άλλες καταστάσεις (νομική έννοια). Κατά την Αιτιολογική έκθεση “υπό τον όρο νοσηρά διατάραξης των πνευματικών λειτουργιών περιλαμβάνονται πάσαι αι μορφαί της φρενοπάθειας ή παραφροσύνης υπό την ευρείαν έννοια του όρου”. (σελ. 162).

Με τον όρο “διατάραξη της συνειδήσεως” νοούνται οι ψυχικές διαταραχές, οι οποίες δεν πηγάζουν από παθολογική κατάσταση, αλλ’ εμφανίζονται στον ψυχικώς υγιή άνθρωπο και είναι παροδικές (Αιτ. έκθ. σελ. 164).

Κατά την Α.Π. 544/1982 (π.χ. ΛΗ’ 762) υπό τον όρο “νοσηρή διατάραξη της συνειδήσεως” περιλαμβάνονται όλες οι ψυχικές διαταραχές που δεν πηγάζουν από παθολογική κατάσταση του εγκεφάλου, εμφανίζονται σε ψυχικά υγιή άτομα και είναι παροδικές. Η διατάραξη αυτή μπορεί να οφείλεται σε παθολογικά αίτια ή φυσιολογικά ή ψυχολογικά.

Με αποφάσεις Δικαστηρίων έχει κριθεί ότι συνιστούν νοσηρή διατάραξη των πνευματικών λειτουργιών ή “διατάραξη της συνειδήσεως”, οι οποίες με τη συνδρομή των λοιπών προϋποθέσεων που ορίζει ο νόμος συνεπάγονται την ανικανότητα ή την περιορισμένη ικανότητα προς καταλογισμό:

α) η σχιζοφρένεια (Α.Π. 28/76 Π.Χ. ΚΣΤ’ 506)

β) η βλακεία (Α.Π. 44/1963 Π.Χ. ΙΓ’, 212, ΑΠ 409/1962 Π.Χ. ΙΓ’, 145, Α.Π. 164/1961 Π.Χ., 396).

γ) η μανιοκαταθλιπτική ψύχωση (Α.Π. 1499/1981, Α.Π. 642/1975).

δ) η παράνοια ή η παραφροσύνη Πλ. Θεσ. 1384/1983 Π.Χ. ΛΔ, 766)

ε) το μανιακό σύνδρομο (Πλ. Χαρ. 149/1985 (Αρμ. 1985, σελ. 761)

στ) η γεροντική ψύχωση που συνοδεύεται με εκπτώσεις της προσωπικότητας (Εφ. Κρ. 42/1953 Π.Χ. ΚΣΤ’ 566).

ζ) η έντονη οργή (Πλ. 15/1968 ΠΧ ΙΗ’ 116)

η) ο βρασμός ψυχικής ορμής σε βαθμό που επιφέρει διατάραξη της συνειδήσεως (Α.Π. 435/1970 Π.Χ. ΚΑ 12)

θ) η έντονη αγχώδης νεύρωση με καταθλιπτικές εκδηλώσεις και το σύνδρομο φοβερής νευρώσεως -διατάραξη της συνειδήσεως (Α.Π. 715/1981, Π.Χ. ΛΒ 40).

Επίσης έχει κριθεί, ότι παροδική μη νοσηρή διατάραξη της συνειδήσεως, που ενδεχομένως μπορεί να αποκλείσει τον καταλογισμό, συνιστά η

απότομη και σφοδρή έκρηξη διαφόρων συναισθημάτων, όπως οργής, τρόμου, ζηλοτυπίας (Α.Π. 248/1967, Βλ. Κοτ. 15/1968).

Κατά την Α.Π. 1197/1988 (ΝοΒ. 37, 112) η αιφνίδια υπερδιέγερση κάποιου συναισθήματος (οργής, τρόμου κ.λ.π.) μπορεί να φθάσει μέχρι του σημείου το πρόσωπο να στερηθεί την ικανότητα του να αντιληφθεί το άδικο της πράξεως του ή να ενεργήσει σύμφωνα με την αντίληψη γι' αυτό και πολύ περισσότερο να μειώσει την ικανότητά του. Είναι ζήτημα αποδείξεως.

Η εκδήλωση άγχους ακαθορίστου περιεχομένου, όταν δεν συνάπτεται με ωρισμένη και σαφώς προσδιοριζόμενη ψυχική ασθένεια δεν αποκλείει κατ' ανάγκην τον καταλογισμό, αλλά ούτε κατ' ανάγκην συνεπάγεται μείωση της ικανότητας. Το ίδιο ισχύει και για την αγχώδη νεύρωση (Α.Π. 843/1973 Π.Χ. ΙΔ', 49 -βλ. όμως και Α.Π. 713/1978).

Κατ' αρχήν το "πάθος", ως ψυχική κατάσταση που παράγεται από την επίταση ωρισμένου συναισθήματος κ.λ.π. δεν μπορεί να αποκλείσει την ικανότητα προς καταλογισμό (βλ. Α.Π. 267/27 Θ. ΑΤ 691 -Α.Π. 406/21 Θ. ΑΒ' 470), εκτός αν έχει παθολογική (νοσηρή) προέλευση, (Κατσαντώνης Α. σ. 278) οπότε όμως το πράγμα αλλάζει².

Η διατάραξη πρέπει να υφίσταται κατά το χρόνο της πράξεως (ΕφΘεσ./Συμ)-235/1982 Π.Χ. ΑΔ' σελ. 316)³.

Η ικανότητα αποτελεί συνήθως τον κανόνα, αλλά δεν τεκμαίρεται από τη μη τυχόν απόδειξη των επικαλουμένων λόγων αποκλεισμού της. Δια τούτο και απαιτείται πλήρης αιτιολογία όταν αμφισβητείται (Α.Π. 1029/1981 Π.Χ. ΑΒ, 864).

Για την πληρότητα του ισχυρισμού περί ελλείψεως περιορισμένης ικανότητας προς καταλογισμό, δεν αρκεί μόνο η επίκληση των σχετικών διατάξεων του Π.Κ. αλλά πρέπει να αναφέρονται τα πραγματικά εκείνα περιστατικά, επί των οποίων ο κατηγορούμενος θεμελιώνει κάθε περίπτωση νοσηρής διατάραξης των πνευματικών λειτουργιών ή διατάραξης της συνείδησης που επικαλείται (Α.Π. 542/1988 ό.π.). Έτσι κατά την Α.Π. 1372/1987 (Π.Χ. ΑΕ' 379) το Δικαστήριο υποχρεούται να διαλάβει στην απόφαση ειδική αιτιολογία για τη συνδρομή περιπτώσεως ελαττωμένης ικανότητας, αλλά μόνη επίκληση, ότι συντρέχει τέτοια περίπτωση δεν συνιστά παραδεκτή προβολή αυτοτελούς ισχυρισμού.

Το Δικαστήριο ή το Συμβούλιο ερευνά αυτεπάγγελα αν συντρέχει περίπτωση που να αίρει ή να μειώνει την ικανότητα προς καταλογισμό, αλλά δεν είναι υποχρεωμένο να προβεί από μόνο του ("οίκοθεν") στην αιτιολόγηση της μη συνδρομής, εκτός αν υποβληθεί αυτοτελής και σαφής ισχυρισμός του κατηγορουμένου (Α.Π. 1786/1985 Π.Χ. ΑΣΤ' σ. 347).

Αν αποδειχθεί, ότι ο δράστης στερείται της ικανότητας προς καταλογισμό, το Δικαστήριο οφείλει να τον απαλλάξει. Εάν συντρέχει περίπτωση ελαττωμένης ικανότητας, επιβάλλεται ποινή ελαττωμένη. Εφ' όσον ο

Δικαστής έχει αμφιβολίες, ως προς τη συνδρομή ή μη λόγου που αίρει ή μειώνει τον καταλογισμό, οφείλει να απαλλάξει τον δράστη (IN DUBIO PRO REO).

Κατηγορούμενος που κρίθηκε ανίκανος προς καταλογισμό κατ' άρθρο 34 Π.Κ. εισάγεται στο δημόσιο θεραπευτικό κατάστημα, (ΣΠΘ. 1811/1989 Αρμ. Μ 144).

Αντίστοιχες είναι οι διατάξεις των άρθρων 88-96 του Ιταλικού Ποινικού Κώδικα. Στις διατάξεις αυτές αναφέρονται οι περιπτώσεις, που αποκλείουν ή μειώνουν (diminuiscono) τον καταλογισμό. Διακρίνονται βασικά σε δύο κατηγορίες: 1) αλλοιώσεις παθολογικές που οφείλονται σε διανοητική ασθένεια (INFERMITA DI MENTE) σε ενέργεια οιοπνεύματος και ναρκωτικών ουσιών, 2) ανωριμότητα "φυσιολογική ή παραφυσιολογική" που εξαρτάται από την ανηλικότητα και την κωφαλαλία αντίστοιχα. Επομένως πρόκειται για πέντε περιπτώσεις: α) ανηλικότητα, β) κωφαλαλία, γ) ασθένεια διανοητική (INFERMITA DI MENTE) δ) ενέργεια οιοπνεύματος, ε) ενέργεια ναρκωτικών ουσιών⁴.

Ο νόμος ορίζει "Κανείς δεν μπορεί να τιμωρηθεί για μία πράξη που προβλέπεται από το νόμο, ως έγκλημα, αν κατά την στιγμή που διέπραξε δεν ήταν ικανός προς καταλογισμό (IMPUTABILE).

Το ελάττωμα του νου (VIZIO DI MENTE) μπορεί να προέρχεται από μία ασθένεια (INFERMITA) ψυχική, όσο και φυσική.

Ο νόμος διακρίνει: α) VIZIO TOTALE DI MENTE, αποκλεισμό της ικανότητας προς καταλογισμό (αθώωση-εγκλεισμός) β) VIZIO PARZIALE DI MENTE, μία κατάσταση, όπου μειώνεται σοβαρά, χωρίς να αποκλείεται εντελώς η ικανότητα προς καταλογισμό και επισύρει ποινή ελαττωμένη⁵.

Στο άρθρο 90 ορίζεται, ότι οι συναισθηματικές καταστάσεις και του πάθους δεν αποκλείουν, ούτε περιορίζουν την ικανότητα προς καταλογισμό⁶.

B. Μέθη

Η συνηθέστερη ίσως μορφή διατάραξης της συνείδησης είναι η μέθη.-

Σύμφωνα με όσα παραπάνω εκτίθενται, εφ' όσον διαπιστωθεί ανικανότητα προς καταλογισμό κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης ο δράστης απαλλάσσεται, σε περίπτωση δε ελαττωμένης ικανότητας προς καταλογισμό, επιβάλλεται ποινή μειωμένη. Η διάταξη του άρθρου 193 Π.Κ. τιμωρεί το έγκλημα σε υπαίτια μέθη.

Η διάταξη αρ. 193 Π.Κ. είναι επικουρική σε σχέση με αυτή του αρ. 35 Π.Κ. και αντιμετωπίζει τις περιπτώσεις εκείνες που δεν καλύπτονται από το αρ. 35 Π.Κ. Παρά τις αμφισβητήσεις από δογματικής απόψεως σε σχέση ιδίως με το αξίωμα της ενοχής, η διάταξη έχει πρακτική σημασία για την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας, αν ληφθεί υπόψη ο κίνδυ-

νος από τα εγκλήματα λόγω της χρήσεως οινοπνευματωδών ποτών και άλλων μεθυστικών ουσιών.

Προϋποθέσεις για την εφαρμογή της διατάξεως είναι:

(α) η μέθη να είναι υπαίτια, δηλαδή ο δράστης από πρόθεση ή αμέλεια, να περιήγαγε τον εαυτό του σε μέθη.

Αν είναι αναίτια, τότε επί πλήρους μέθης ο δράστης δεν υπέχει ευθύνη (άρ. 34 Π.Κ.), ενώ αν διαπιστωθεί ελαττωμένη ικανότητα προς καταλογισμό επιβάλλεται ποινή μειωμένη (άρ. 36 παρ. 2 Π.Κ.).

Θα πρέπει να σημειωθεί, ότι τον καταλογισμό αποκλείει η μέθη, όταν επιφέρει διατάραξη και όχι ολοκληρωτική απώλεια της συνειδήσεως, γιατί τότε δεν υπάρχει πράξη.

(β) ο δράστης κατά το χρόνο που περιάγεται υπαιτίως σε κατάσταση μέθης να έχει την ικανότητα προς καταλογισμό.

(γ) η τέλεση μίας πράξεως που χαρακτηρίζεται, ως πλημμέλημα ή κακούργημα σε κατάσταση μέθης. Τούτο, όπως υποστηρίζεται, αποτελεί εξωτερικό όρο του αξιοποιίνου.

Η υπαίτια επικίνδυνη μέθη τιμωρείται ως πταισματική παράβαση (άρ. 440 Π.Κ.).

Η πραγματική πλάνη που οφείλεται σε μέθη, δεν λαμβάνεται υπ' όψη (αν όμως άσχετα από τη μέθη συνέτρεχαν τα στοιχεία της πραγματικής πλάνης δεν υπάρχει έγκλημα). Επίσης και η πλάνη περί τον άδικο χαρακτήρα της πράξης.

Από τη δικαστηριακή πρακτική σημειώνονται: Κατά την Α.Π. 78/1984 (Π.Χ. ΛΔ' σ. 712) η μνεία στο αιτιολογικό, ότι ο δράστης κατά τον χρόνο τέλεσης της πράξης ευρίσκετο σε ευθυμία λόγω υπαιτίας, μη ουσιώδους όμως μέθης, δεν καθιστά αντιφατική την αιτιολογία και δεν επιδρά επί του καταλογισμού, διότι την εφαρμογή της διατάξεως του άρ. 193 Π.Κ. προϋποθέτει η πλήρης μέθη που αποκλείει τον καταλογισμό.

Για τη θεμελίωση του ισχυρισμού του κατηγορουμένου περί ελαττωμένης ικανότητας προς καταλογισμό, πρέπει απαραίτητως να προβάλλεται, ότι η μέθη δεν είναι υπαίτια (Ολ. Α.Π. 1198% 1990 ΝοΒ 38.1211).

Αιτιολογία της αποφάσεως, ότι από την αξιολόγηση των πραγματικών περιστατικών δεν απεδείχθη ο ισχυρισμός του κατηγορουμένου περί πλήρους μέθης που αποκλείει τον καταλογισμό, καλύπτει και τον άλλο ισχυρισμό περί εφαρμογής του άρθρου 193 Π.Κ., αφού το τελευταίο προϋποθέτει ότι ο δράστης περιήγαγε εαυτόν σε κατάσταση πλήρους μέθης υπαιτίως, την οποίαν απέκλεισε το Δικαστήριο (Α.Π. 441/1980, Π.Χ.Λ 647).

Το Ακυρωτικό δέχθηκε ότι είναι αιτιολογημένη η απόρριψη του ισχυρισμού του κατηγορουμένου για απόπειρα ανθρωποκτονίας, διότι είχε στερηθεί την ικανότητα για καταλογισμό κατά το άρθρο 34 Π.Κ., επειδή ήταν μεθυσμένος, καθόσον ναι μεν είχε καταναλώσει οινοπνευματώδη ποτά, ήταν όμως συνηθισμένος στη χρήση τους και παρά ταύτα επεδίε-

το με νηφαλιότητα σε πολιτικές συζητήσεις, δεν περιήγαγεν αυτόν σε κατάσταση διατάραξης της συνείδησης (Α.Π. 883% 1980 Π.Χ. ΛΑ' 31).

Κάνοντας μία αναφορά στο Ιταλικό Δίκαιο, παρατηρούμε ότι ο Ιταλικός Ποινικός Κώδικας διακρίνει:

α) *Ubriachezza accidentale*⁷.

Εάν ήταν πλήρης και εστέρησε την ικανότητα του "intendere e volere" αποκλείει τον καταλογισμό.

Εάν δεν ήταν πλήρης επιφέρει περιορισμό της ικανότητας και επισύρει ποινή ελαττωμένη (άρ. 91).

β) *Ubriachezza volontaria o colposa*. Δεν έχει επίδραση επί του καταλογισμού⁸.

Τουναντίον αν ήταν *preordinata* με σκοπό να τελέσει το έγκλημα ή να προετοιμάσει λόγο απαλλαγής (*scusa*) επισύρει αυξημένη ποινή (άρ. 92).

γ) *Ubriachezza abituata* το έγκλημα που τελέσθηκε από δράστη εθιμμένο στη χρήση οινοπνεύματος, επισύρει ποινή αυξημένη (άρ. 94).

Γ. Πραγματογνωμοσύνη

Η προσφυγή στη διενέργεια πραγματογνωμοσύνης, τις περισσότερες φορές καθίσταται αναγκαία.

Η διενέργεια πραγματογνωμοσύνης κατόπιν σχετικού αιτήματος του κατηγορουμένου να υποβληθεί σε εξέταση εναπόκειται στην απόλυτη κρίση του Δικαστηρίου. (Α.Π. 44% 1970 Π.Χ. ΚΘ' 396 - Α.Π. 379/1976 Π.Χ. ΚΣΤ' 813). Η απόρριψη του αιτήματος πρέπει να αιτιολογηθεί.

Η οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων μεταξύ Δικαστή και Πραγματογνώμονα στη συνεργασία τους, έργο δυσχερές, έχει γίνει αντικείμενο εντόνων συζητήσεων. Γνωστή η διάκριση των εκπροσώπων της δικαστικής ψυχιατρικής σε "γνωστικιστές" και "αγνωστικιστές". Γνωστή και η προσπάθεια επίλυσης του θέματος (διαχωρισμός του έργου Δικαστή και του έργου του πραγματογνώμονα) με την εισαγωγή του "μικτού συστήματος".

Κατά τη διενέργεια της πραγματογνωμοσύνης ο πραγματογνώμονας είτε με δική του πρωτοβουλία, είτε κατόπιν ερωτήματος του Δικαστηρίου, διατυπώνει τις απόψεις του και επί του "ψυχολογικού" όρου. Η αξιολόγηση όμως του υλικού και η εκτίμηση της ικανότητας προς καταλογισμό του δράστη σε σχέση προς συγκεκριμένη πράξη είναι νομικό ζήτημα, η επίλυση του οποίου βασικά ανήκει στο χώρο ευθυνης του Δικαστή⁹.

Δεν παραγνωρίζεται η δυσκολία του έργου του πραγματογνώμονα. Ο καθηγητής Φωτάκης ομιλεί για "σταυρό των πραγματογνώμωνων" και για ύπαρξη "αντικειμενικών ορίων" που καθορίζουν μέχρι πού μπορεί να προχωρήσει ο πραγματογνώμονας-ψυχίατρος κατά τη διεξαγωγή της πραγματογνωμοσύνης.

Από την άλλη όμως μεριά θα πρέπει να σημειωθεί η "αμηχανία" στην οποία βρίσκεται το Δικαστήριο, όταν τίθενται υπόψη του περισσότερες, συγκρουόμενες μεταξύ τους, εκθέσεις πραγματογνωμοσύνης. Και η μετατόπιση στους ώμους του "του σταυρού" για την αξιολόγηση των πορισμάτων τους κάνει δυσχερέστερο το έργο του.

Κρίνεται σκόπιμο να υπογραμμισθεί αυτό που έχει πολλές φορές επισημανθεί. Θα διευκόλυνε την προσπάθεια, όταν ο πραγματογνώμονας και ο Δικαστής συνεργάζονται μιλώντας την "ίδια γλώσσα".

Τέλος ανεξάρτητα από τη θέση που λαμβάνει κανείς σε σχέση με την εκτίμηση της έκθεσης ως αποδεικτικού μέσου, ή τη θέση του πραγματογνώμονα, ως βοηθού στο έργο του Δικαστή, η επίλυση του νομικού ζητήματος, η αξιολόγηση και η εκτίμηση της ικανότητας προς καταλογισμό ανήκει στο Δικαστή.

Δ. Η ηλικία

Η ικανότητα προς καταλογισμό προϋποθέτει μία ωρισμένη ανάπτυξη φυσικοψυχική του προσώπου. Η ηλικία θεμελιώνει κατ'αρχάς την ικανότητα προς καταλογισμό¹⁰. Σύμφωνα με τον Ελληνικό Ποινικό Κώδικα, με βάση το κριτήριο της ηλικίας, τα νήπια (μέχρι συμπλήρωσεως του εβδομού έτους) στερούνται της ικανότητας προς καταλογισμό τους, από απόψεως ποινικού δικαίου, είναι αδιάφορα.

Τα παιδιά, δηλαδή τα νερά άτομα ηλικίας 7-12 ετών, με βάση το αυτό ηλικιακό κριτήριο, δεν έχουν ικανότητα προς καταλογισμό. Δεν υπέχουν ποινική ευθύνη και υποβάλλονται σε αναμορφωτικά και θεραπευτικά μέτρα.

Μία περιορισμένη ικανότητα προς καταλογισμό φαίνεται, ότι υπολαμβάνει ο νόμος για τους εφήβους 13-17 ετών. Σύμφωνα με το άρ. 127 Π.Κ. το Δικαστήριο, αν ερευνώντας τις περιστάσεις υπό τις οποίες τελέσθηκε η πράξη και την όλη προσωπικότητα του δράστη κρίνει ότι είναι αναγκαίος ο ποινικός σωφρονισμός τον καταδικάζει σε περιορισμό σε σωφρονιστικό κατάστημα.

Τέλος ειδική μεταχείριση προβλέπεται για τους μετεφήβους (άρ. 130, 131 Π.Κ.).

Υποσημειώσεις

1. Α. Κοτσαλή, "Η ελαττωμένη ικανότητα για καταλογισμό".
2. Βλ. Μ. Σταθόπουλος, Π.Χ. ΛΓ', σελ. 668 επ.
3. Για το Ιταλικό Δίκαιο βλ. άρ. 85 C.P.
4. F. Mantovani, "Diritto Penale", Cap IV p. 601 seg.
5. E imputabile chi ha la capacità di intendere e volere.
6. Βλ. εκτενέστερα P. Mantovani, o.c., p. 612 και G. Bettiol, o.c., p. 408.
7. "Derivata da un caso fortuito o forza maggiore".

8. "Non esclude ne diminuisce la imputabilità".

9. Βλ. Λ. Κοτσαλή, ό.π., σελ. 246 επ., Ν. Ανδρουλάκη Π.Χ. ΚΓ, 321 επ., Α. Κατσαντώνη Π.Χ. ΚΒ., σελ. 96 επ., Γ. Σταθέα "Η πραγματογνωμοσύνη"

10. Λ. Κοτσαλής, ό.π., σελ. 50.